

Studija pokazuje da ambicija izvoza električne energije može biti rizična

25. mart 2015. - Zemlje zapadnog Balkana[1], a posebno Bosna i Hercegovina kao i Srbija imaju ambiciju da izvoze električnu energiju koja će stvoriti opasnost od nasukanih sredstva, pokazuje novi izveštaj koji je danas predstavila mreža nevladinih organizacija CEE Bankwatch Network u Beogradu. Ako vlade donesu odluke o povećavanju kapaciteta proizvodnje električne energije bez uzimanja u obzir dešavanja u drugim zemljama, region će se morati takmičiti sa drugim okolnim izvoznicima i može se desiti da otkriju kako elektrane nisu ekonomične.

Studiju je za mrežu CEE Bankwatch Network sproveo Univerzitet u Groningenu i konsultanti 'The Advisory House'. Celokupna studija i podaci se mogu naći na internet stranici <http://bankwatch.org/publications/stranded-assets-western-balkans-report-long-term-economic-viability-new-export-capaciti>. Izveštaj o Srbiji se na srpskom jeziku može naći na <http://bankwatch.org/sites/default/files/WBalkans-stranded-assets-Serbia-SR.pdf>

Studija analizira ponudu i potražnju električnom energijom u zemljama Zapadnog Balkana za sledećih deset godina i izgleda za njen izvoz. Rezultati pokazuju da ako države ostvare svoja planirana povećanja kapaciteta, da će region imati 56% viška električne energije u 2024. godini, što navodi na značajne izvozne ambicije. Bosna i Hercegovina bi mogla da ojača svoju poziciju najvećeg izvoznika električne energije u regiji (do 20.000 Gwh), a Srbija bi mogla da održi svoju poziciju[2] i da, zavisno od scenarija koji se analizira, čak poveća svoje izvozne kapacitete. Prema optimističkom scenariju to može da se poveća do ekvalenta 25% srpske potražnje u 2024. godini, tj oko 18.000 GWh.

U svakom slučaju tako velik višak baš i nije poželjan, jer povećanje kapaciteta električne energije koji treba da odgovori tolikom zahtevu za izvoz stvara opasnost od zavisnosti od tržišta za izvoz električne enegrije. Analiza izvoza pokazuje da ne samo što će biti konkurencije među zemljama Zapadnog Balkana već i sa okolnim državama kao što su Bugarska i ostatak EU. Imajući u vidu očekivane viškove u Evropi, povećana konkurencija može da znači povećan pritisak na izvozne cene i da poveća rizik nasukanih sredstava – elektrana koje će jednostavno postati neekonomične čak i za rad. Iz tog razloga, studija sugerše da se bliže istraže investicije koje su usmerene da na izvozna tržišta i da takođe razmotre trgovinu proizvedenom ili kupljenom električnom energijom.

Studija pokazuje veliki jaz između planiranih kapaciteta i faktičkog napretka u gradnji novih kapaciteta proizvodnje električne energije i ukoliko se ne poveća regionalna saradnja i ako se ne poveća energetska efikasnost, očekuje se da Srbija bude ranjiva tokom perioda vrhunca potražnje tokom sledećih nekoliko godina. Celokupni gubici u prenosu i distribuciji mogu porasti na oko 15% (1.103 GWh u prenosu i 4.486 GWh u distribuciji u 2013) – otprilike kolika je i celokupna prosečna godišnja generacija termoelektrana Kostolac A i B.

“Ova studija pokazuje kako je vreme za vlade u regionu, uključujući i vladu Srbije, da premisle svoje planove i da idu na kvalitet, a ne samo kvantitet kada se radi o generaciji električne energije”, kaže Ioana Ciuta, koordinator CEE Bankwatch's Energy. *“Srbija planira mnogo više ugljenih i hidro elektrana nego za koliko zapravo ima potrebu ili koliko može da priušti, ali sa više pažnje posvećene*

energetskoj efikasnosti i regionalnoj saradnji da se pokriju vrhunci potražnje, država bi mogla da uživa mnogo realniju i racionalniju energetska budućnost.”

“Srbija ima previše projekata generacije električne energije na stolu i potrebno je da se naprave jasni prioriteta” dodaje Nataša Đereg, direktorka Centra za ekologiju i održivi razvoj CEKOR. “Vreme je da se preduzme ozbiljna revizija energetske strategije Srbije i da se krene napred samo sa projektima koji pomažu državu u udaljavanju od lignitske zavisnosti te da krene ka energetska efikasnoj budućnosti koja se temelji na održivim formama obnovljivih izvora energije kao i pouzdane te fleksibilne mreže koja je dobro povezana sa susednim zemljama”.

Napomene

[1] Države uključene u studiju su Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija, Crna Gora i Srbija. (Prema UN je zvanični naziv za Makedoniju “Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija”. Odrednica “Kosovo” ne prejudicira status, u skladu je sa rezolucijom UNSCR 1244 kao i Mišljenju ICJ o deklaraciji nezavisnosti Kosova)

[2] Prekid snabdevanja zbog poplava u 2014. godini ne mora da ima uticaj na dugoročne planove generacije električne energije ali dovode u pitanje pristup države energetska sigurnosti

Za više informacija na raspolaganju su vam:

Zvezdan Kalmar

koordinator za energetiku i monitoring međunarodnih finansijskih institucija CEKOR

vodana@gmail.com

Tel: 065/5523191

Ioana Ciuta (na engleskom i rumunskom jeziku)

koordinator energetike, CEE Bankwatch Network

ioana.ciuta@bankwatch.org

Tel.: +40 724 020 281

Twitter: @unaltuser